

ბავშვის/არასრულწლოვნის უფლებები და ქართული სისხლის სამართლის კანონმდებლობა

იურიდიულ მეცნიერებათა დოქ. *ნინო გვენეტაძე*, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორის მოადგილე, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ყოფილი თავმჯდომარე

I. შესავალი

ბავშვის/არასრულწლოვნის უფლებების დაცვის ხელშეწყობა და ამ თვალსაზრისით მოქალაქეების ინფორმირებულობის ამაღლება ქართული სახელმწიფოსა და საზოგადოების მუდმივი საზრუნავია. 2019 წლის 20 ნოემბერს გაეროს ბავშვის უფლებათა კონვენციის¹ 30 წლისთავი აღინიშნა ქვეყანაში. საქართველომ, როგორც კონვენციის ხელმძღვანელმა სახელმწიფომ, საიუბილეო თარიღი მასშტაბურად აღნიშნა. საყოველთაო საზეიმო ღონისძიებას სახელმწიფო მყარი საკანონმდებლო ბაზითა და არასრულწლოვანთა აღდგენითი მართლმსაჯულების მოდელის სამართალწარმოებაში დამკვიდრებით შეუერთდა. კონვენციის რატიფიცირებიდან (1994 წელი) ოცდაექვსი წლის შემდეგ, საქართველომ მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადადგა ბავშვთა/არასრულწლოვანთა სპეციალური ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზის სრულყოფისაკენ.

„ბავშვის უფლებები გზაჯვარედინზე!“, „ყველა უფლება ყველა ბავშვისთვის!“ – ეს იყო მთავარი გზავნილი კონვენციის საიუბილეო დღეებში, რომლითაც ბავშვის უფლებების დასაცავად ახალი გამოწვევები გაეგზავნა მთელ მსოფლიოს – დაახლოებით 193 სახელმწიფოს, მათ შორის, საქართველოსაც.

საქართველოს პარლამენტმა არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი² – 2015 წლის 12 ივნისს, ხოლო ბავშვის უფლებათა კოდექსი – 2019 წლის 20 სექტემბერს მიიღო. ამდენად, „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის შესაბამისად, იმთავითვე განისაზღვრა მათი იერარქია ქვეყნის კანონმდებლობაში. დასახელებული კანონის მე-2 მუხლის მე-6 პუნქტის შესაბამისად, ამკ და ბავშვის უფლებათა კოდექსი

წარმოადგენენ განსაზღვრული (ერთგვაროვანი) საზოგადოებრივი ურთიერთობის მომწესრიგებელ სამართლებრივ ნორმათა სისტემატიზებულ ნორმატიულ აქტებს.

საქართველოსთვის, როგორც კოდიფიცირებული სამართლის ტრადიციების გამგრძელებელი ქვეყნისათვის, ფუნდამენტურია იმის უზრუნველყოფა, რომ შიდა კანონმდებლობა ბავშვის/არასრულწლოვნის უფლებებზე სრულად შეესაბამებოდეს კონვენციას. ამასთან, კონვენციის პრინციპების გამოყენება ბავშვის უფლებათა და არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კანონმდებლობის ჰარმონიზაციით იქნება შესაძლებელი.

კონვენციამ აღიარა და საყოველთაოდ დაამტკიცა 18 წლამდე ასაკის ყველა ბავშვის ძირითადი უფლებები. საქართველო კონვენციას მიღებიდან 5 წლის თავზე – 1994 წელს შეუერთდა. საქართველოს პარლამენტის 1994 წლის 21 აპრილის დადგენილების თანახმად, მოხდა კონვენციის რატიფიცირება და ისევე, როგორც მსოფლიოს უმრავლეს – 193 სახელმწიფოში, საერთაშორისო ხელშეკრულება ჩვენთანაც ამოქმედდა. კონვენციის რატიფიცირებით სახელმწიფომ იკისრა ვალდებულება, შიდა კანონმდებლობით დაერეგულირებინა ბავშვის უფლებები და მათი შესრულება უზრუნველყოს საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე. ეს ისტორიული მოვლენა იყო ჩვენი ქვეყნისათვის, რამდენადაც სახელმწიფო აქტიურად შეუდგა სამართლებრივი ვალდებულებების შესრულებას ბავშვის უფლებების დასაცავად.

სახელმწიფოს ვალდებულება – კონვენცია გაცნო საზოგადოებისათვის და უპირველესად, თავად ბავშვებისათვის მიეცა ცოდნა საკუთარი უფლებების შესახებ და ამ გზით მათი ცნობიერება ამაღლებინა – მთავარი გამოწვევა გახდა. ქვეყანაში დაიწყო აქტიური სამუშაოები ბავშვის, როგორც უფლებების მქონე სუბიექტის, ასაღიარებლად და მისი უფლებების დასაცავად.

¹ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც კონვენცია.

² შემდგომ შემოკლებულია, როგორც ამკ.

ამასთანვე, ყურადღება უნდა გამახვილდეს საქართველოს პარლამენტის მიერ 2015 წლის 12 ივნისს მიღებულ ამკ-ში გამოყენებულ ტერმინ „არასრულწლოვანზე“. აღნიშნული ტერმინი ჯერ კიდევ საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის 1928 წლის სისხლის სამართლის და 1984 წლის 15 დეკემბრის ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსებისა და სხვა საკანონმდებლო აქტების შესაბამისად გამოიყენებოდა ქვეყნის სამართალწარმოების პრაქტიკაში. საქართველოს მიერ 1994 კონვენციის რატიფიცირების მიუხედავად, შიდა კანონმდებლობაში არ განხორციელებულა კოდიფიკაცია კონვენციისეული ტერმინის – „ბავშვის“ დასამკვიდრებლად. ნათელია, რომ ქვეყნის კანონმდებლობის კონვენციასთან სრული ჰარმონიზაციისათვის, ამკ-ში „არასრულწლოვანის“ ნაცვლად, ტერმინ „ბავშვის“ დამკვიდრება უფრო ნათლად აღსაქმელს გახდის კანონმდებლობას თვით ბავშვებისა და ფართო საზოგადოებისათვის.

სახელმწიფომ ბავშვთა/არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების ახალი სისტემის დანერგვაზე მუშაობა არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კანონმდებლობის შექმნით დაიწყო და ეფექტიანად გააგრძელა ბავშვის სრული ავტონომიის დამკვიდრებით, რაც ბავშვის უფლებათა კოდექსის მიღებით აღიარა.

წინამდებარე სტატიას დიდი პატივისცემით ვუძღვნი ჩემს ძვირფას პროფესორს, *ოთარ გამყრელიძეს*. პროფესორ *გამყრელიძეს* დიდი წვლილი მიუძღვის ქართული სისხლის სამართლის დოგმატიკის კვლევასა და განვითარებაში. მისი გამორჩეული მოღვაწეობა და პროგრესული მიდგომები შეუმჩნეველი არ დარჩენილა საქართველოს ფარგლებს მიღმაც. საამაყოა, რომ მქონდა პატივი პროფესორ *გამყრელიძის* სტუდენტი ვყოფილიყავი და პირადად მიმელო მისგან ცოდნა და გამოცდილება. გულითადად ვულოცავ ჩემს მასწავლებელს, ბატონ *ოთარს*, საიუბილეო თარიღს.

II. ეროვნული კანონმდებლობის სრულყოფა

კონვენციით შექმნილი კატალოგის შესაბამისად, საქართველომ ეტაპობრივად დაიწყო სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმირება და კანონმდებლობის შექმნა/სრულყოფა ბავშვის ფართო ავტონომიის ასა-

ღიარებლად. დღეისათვის რეალობაა, რომ სახელმწიფო, საქართველოს კონსტიტუციასთან ერთად, ბავშვის უფლებების დასაცავად და ამ უფლებების განხორციელების უზრუნველსაყოფად ეფექტურ საკანონმდებლო მექანიზმებს ამუშავებს ამკ-ისა და ბავშვის უფლებათა კოდექსის სახით.

კონვენცია ყოვლისმომცველი ინსტრუმენტი და ყველა კატეგორიის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებებს აერთიანებს. ბავშვის უფლებები სხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებებსა და დოკუმენტებშიც არის მოცემული. კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნების/ბავშვების და მათი საუკეთესო ინტერესების დასაცავად, ასევე, მნიშვნელოვანია გაეროს გენერალური ასამბლეის მიერ, 1985 წელს მიღებული არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების ადმინისტრირების გაეროს სტანდარტული მინიმალური წესები („პეკინური“ წესები).³

ყურადღება უნდა გამახვილდეს ამკ-ის შექმნამდე ქართულ კანონმდებლობაში დამკვიდრებულ ტერმინ „არასრულწლოვანზე“. აღნიშნული ტერმინი კანონმდებლობამ კონვენციასთან მიერთების შემდეგაც შეინარჩუნა. საქართველოს 1960 და 1999 წლის სისხლის სამართლის კოდექსებისა და 1998 წლის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსების გავლენით – საქართველო კონვენციის რატიფიცირების შემდეგაც განაგრძობდა არასრულწლოვნების/ბავშვების მიმართ ზრდასრულთა სისხლის სამართლის კანონმდებლობის ისეთი დებულებებისა და მკაცრი ზომების გამოყენებას, რომლებიც შეზღუდულად ითვალისწინებდა ბავშვის ასაკთან დაკავშირებულ შეღავათებს, მათ მოწყვლადობასა და განსაკუთრებული დაცვის უფლებას.⁴

კონვენციისეული ტერმინი „ბავშვი“ მოგვიანებით, 2019 წელს მიღებული ბავშვის უფლებათა კოდექსით დამკვიდრდა. ეს ტერმინი ბავშვის უფლებათა კოდექსის მე-2 მუხლში განმარტებულია,

³ იხ. საერთაშორისო სტანდარტები არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების სფეროში, გაეროს ბავშვთა ფონდი, 2011, გვ. 32, <https://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/arasrw.martl5.pdf> [ბოლოს ნანახია 27.04.2023].

⁴ სისხლის სამართლის კოდექსის (მეხუთე კარი – არასრულწლოვანთა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის თავისებურებანი (მუხლები: 80-100)) და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის სპეციალური ნორმები არასრულწლოვნებზე (მე-3 და 316-ე მუხლები) 2015 წლის 12 ივნისამდე მოქმედი რედაქციით (N 3714-24.06.2015).

როგორც 18 წლამდე არასრულწლოვანი (ასევე, მნიშვნელოვანია, რომ ბავშვის უფლებათა კოდექსი გვაძლევს „მოზარდის“ ცნების განმარტებას და მოზარდად მიიჩნევს ბავშვს 10 წლიდან 18 წლის ასაკის მიღწევამდე).

აღსანიშნავია გაეროს ნარკოტიკებისა და დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ბიუროს⁵ ბავშვთა/არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კანონის მოდელის გავლენა ამკ-ის პროექტის მომზადების პროცესზე, რამდენადაც აღნიშნული კანონის მოდელი მართლმსაჯულების მნიშვნელოვანი საერთაშორისო სტანდარტია. საერთაშორისო ნორმების სახელმწიფოებრივ კონტექსტში აღქმა სამოდელო კანონმდებლობის მეშვეობით გახდა შესაძლებელი საქართველოში. ბავშვთა/არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის ზოგადი საკანონმდებლო მოდელის შექმნა იმთავითვე კონვენციის ხელმომწერ სახელმწიფოთა ეროვნული კანონმდებლობების საერთაშორისო მოთხოვნებთან ჰარმონიზაციის საკითხს ემსახურებოდა.⁶

აღნიშნული კანონის მოდელი ხანგრძლივი სამუშაო პროცესის შედეგია. მისი შექმნა შთაგონებული იყო *რენატა ვინტერის* მიერ, ჯერ კიდევ 1997 წელს მომზადებული პროექტით. კანონის მოდელი შემუშავებულია *ქეროლინ ჰამილტონის* მიერ და განხილულია 2011 წელს ვენაში შემდგარ ექსპერტთა ჯგუფის შეხვედრაზე, რომელშიც მონაწილეობდნენ *ბჰარტი ალი*, *ალექსეი ავტონომოვი*, *მოჰამედ ელევა ბადარი*, *შერონ მორის-ქუმინგსი*, *ბეატრის დუნკანი* და სხვა მრავალი ცნობილი მეცნიერი და ექსპერტი უფლებების სფეროში. აღნიშნული ვერსია შემდგომ გადამუშავდა UNODC-ის მართლმსაჯულების სექციაში და მნიშვნელოვანი ბაზა გახდა მეცნიერული კვლევისა და ანალიზისათვის.⁷

⁵ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც UNODC.

⁶ იხ. არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების საკანონმდებლო რეფორმის სახელმძღვანელო მითითებები; ბავშვთა სამართლებრივი ცენტრი და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა ფონდი, ბავშვთა დაცვის განყოფილება, 2011, გვ. 9, <https://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/arasrw.martl4.pdf> [ბოლოს ნანახია 27.04.2023].

⁷ იხ. არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების საკანონმდებლო რეფორმის სახელმძღვანელო მითითებები; ბავშვთა სამართლებრივი ცენტრი და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბავშვთა ფონდი, ბავშვთა დაცვის განყოფილება, 2011, გვ. 9, <https://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/arasrw.martl4.pdf> [ბოლოს ნანახია 27.04.2023].

კონვენციას და საერთაშორისო სტანდარტებსა და ნორმებთან შესაბამისი არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების ქართული მოდელი, ამკ-ის სახით, 2015 წლის 12 ივნისს მიიღო საქართველოს პარლამენტმა და 2016 წლის 1-ელი იანვრიდან ამოქმედდა. პრევენციაზე, რეაბილიტაციაზე და ინტეგრაციაზე მიმართული ამკ დღესაც მუდმივი დახვეწისა და განახლების რეჟიმშია. არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების სისტემის ეფექტურად ფუნქციონირებისათვის სამომავლოდ საჭიროა საკანონმდებლო სამუშაო პროცესის გაგრძელება და ქვეყნის სისხლის სამართლის მატერიალური და საპროცესო კანონმდებლობის, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსისა და პატიმრობის შესახებ კანონმდებლობის რიგი დებულებების გადახედვა/დახვეწა, კანონქვემდებარე ნორმატიული ბაზის მონესრიგება, მედიაციისა და აღდგენითი მართლმსაჯულების ღონისძიების გამრავალფეროვნება, რესოციალიზაციის, რეაბილიტაციისა და ბავშვზე მორგებული გარემოს ეფექტური უზრუნველყოფა.

ამკ-ის ამოქმედებიდან ოთხი წლის თავზე, 2019 წლის 20 სექტემბერს, საქართველოს პარლამენტმა მიიღო ბავშვის უფლებათა კოდექსი, რომელიც 2020 წლის 1 ივნისიდან მოქმედებს.

დღეისათვის არასრულწლოვანის/ბავშვის ჭეშმარიტ ინტერესზე დაფუძნებული მართლმსაჯულების დამკვიდრების, ბავშვის უფლებების დაცვისა თუ მისი კეთილდღეობის ხელშეწყობის კუთხით, ქვეყნის მასშტაბით საინტერესო სასამართლო პრაქტიკა დაგროვდა.⁸

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კანონმდებლობით მნიშვნელოვანი პრინციპები იქნა აღიარებული, რაც არა მხოლოდ ამკ-ის ზოგად დებულებებში, არამედ შემდგომ სამართალწარმოების პრაქტიკით – არასრულწლოვანის/ბავშვის (ბრალდებული, მსჯავრდებული, მონმე, დაზარალებული) უფლებების ეფექტიანი დაცვით იქნა რეალიზებული. არასრულწლოვანის საუკეთესო ინტერესების პრიორიტეტულობა (ამკ-ის მე-4 მუხლი), დისკრიმინაციის აკრძალვა (ამკ-ის მე-5 მუხლი), არასრულწლოვანის ჰარმონიული განვითარება (ამკ-ის მე-6

⁸ იხ. მოსამართლეთა საქმიანობის შეფასების, სასამართლო მედიაციისა და არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების საკითხებზე, 2017, გვ. 7-10, <https://rm.coe.int/mosamartleta-saqmianobis-shefaseba-for-web/1680788227> [ბოლოს ნანახია 27.04.2023].

მუხლი), თანაზომიერება (ამკ-ის მე-7 მუხლი) ის პრინციპებია, რომლებიც კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნის მიმართ გამოყენებულ ზომას/სასჯელს ჩადენილი დანაშაულის ფარგლებში პროპორციულობისა და თანაზომიერების (ამკ-ის მე-4 მუხლი) საფუძვლით განიხილავს და მისი პიროვნების, ასაკის, საგანმანათლებლო, სოციალური თუ სხვა საჭიროების შესაბამისობით ხსნის.

არასრულწლოვნის მიმართ ყველაზე მსუბუქი საშუალებისა და ალტერნატიული ზომის პრიორიტეტულობა (ამკ-ის მე-8 მუხლი) ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრინციპია, რომელიც არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების ახალი კანონმდებლობით დამკვიდრდა სისხლის სამართლის საქმეთა სამართალწარმოებაში.⁹ ასევე, უმნიშვნელოვანესი საკანონმდებლო დათქმა არასრულწლოვნის მიმართ პატიმრობის, როგორც უკიდურესი ღონისძიების გამოყენება (ამკ-ის მე-9 მუხლი)¹⁰; არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების პროცესში აღიარებულია თვით არასრულწლოვნის მონაწილეობის უფლება და დაუშვებელია მართლმსაჯულების პროცესის გაჭიანურება (ამკ-ის მე-11 მუხლი); არასრულწლოვნისადმი ინდივიდუალური მიდგომა (ამკ-ის მე-14 მუხლი) და ასევე, მრავალი საპროცესო უფლება არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების ეროვნულმა კანონმდებლობამ ქვეყნის სამართალწარმოების პრაქტიკით მყარად დაამკვიდრა.¹¹

2020 წლის 1 ივნისიდან ამოქმედებულმა ბავშვის უფლებათა კოდექსმა კონვენციის შესაბამისი „ბავშვის“ და „მოზარდის“ ტერმინის განმარტება მოგვცა. ბავშვის უფლებათა კოდექსით აღიარებულია ბავშვის ძირითადი უფლებები და თავისუფლებები,

რომელიც კონვენციაშია დაცული. ბავშვის უფლებათა კოდექსის მე-3 მუხლში ტერმინთა განმარტებისას ასევე არის „ბავშვის საუკეთესო ინტერესების“, „ბავშვზე მორგებული მართლმსაჯულების“, „გონივრული მისადაგებისა“ და სხვა მრავალი ტერმინის განმარტება, რომლებიც საბოლოოდ ბავშვთა/არასრულწლოვანთა უფლებების დაცვის რეალიზაციას ემსახურება და არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებაშიც გამოიყენება.

ამდენად, ამკ-ით განმტკიცებული ბავშვის უფლება მართლმსაჯულებაზე გაფართოვდა და დაზუსტდა ბავშვის უფლებათა კოდექსით. ბავშვის უფლებების დასაცავად, განმარტებული იქნა ბავშვის სასამართლოსადმი, ან/და შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოსადმი მიმართვის უფლება და მართლმსაჯულების ისეთი სისტემით სარგებლობა, რომელიც ბავშვისთვის იქნება ხელმისაწვდომი, მისი ასაკის შესაბამისი, ბავშვისათვის ადვილად აღსაქმელი, სწრაფი, სამართლიანი, თანმიმდევრული, მის უფლებებსა და საჭიროებებზე მორგებული. ამასთან, ბავშვის ღირსებისა და პირადი ცხოვრების მიმართ პატივისცემის გამოხატველი.

ქვეყნის კანონმდებლობის კონვენციასთან შესაბამისობის ნარმატებით განხორციელებით, ბავშვის ძირითადი უფლებების აღიარებით, როგორც საკანონმდებლო დონეზე, ისე სამართალწარმოების ყველა ეტაპზე და სასჯელის მოხდისა თუ რეაბილიტაციის მთელი პროცესის განმავლობაში, ოჯახურ ყოფა-ცხოვრებასა ან იმ გარემოში, სადაც ბავშვს უხდება ყოფნა – მისი უფლებები საკანონმდებლო დონეზე უზრუნველყოფილია. თუმცა პრაქტიკაში ბავშვის უფლებათა კოდექსის დებულებების აღსრულებისთვის ჯერ კიდევ ბევრია გასაკეთებელი.

III. ბავშვის უფლებები და მათი დაცვა

ჩვენი საზოგადოება ფართოდ და სისტემატურად უნდა იყოს ინფორმირებული ბავშვთა/არასრულწლოვანთა უფლებების დაცვის გაუმჯობესების კუთხით. მნიშვნელოვანია სამართალწარმოების პროცესში კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნის/ბავშვის მიმართ იმ საკანონმდებლო დებულებების ეფექტურად გამოყენება, რომელიც არასრულწლოვანს/ბავშვს, როგორც განსაკუთრებ-

⁹ *ხერხეულიძე, ირინე*, აღდგენითი მართლმსაჯულება არასრულწლოვანთათვის: არსებული გამოცდილება და სამომავლო პერსპექტივები, DGStZ (გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის ჟურნალი) 3/2022, 68 (ქართული ვერსია).

¹⁰ *შალიკაშვილი, მორის*, არასრულწლოვნის მიმართ აღკვეთის ღონისძიების სახით პატიმრობის გამოყენება ქართული სისხლის სამართლის მიხედვით, DGStZ 2/2016, 23 (ქართული ვერსია).

¹¹ იხ. *ვაბრიძე, ეკატერინე*, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კანონმდებლობა და მისი მოქმედების სფერო, პუბლიკაციაში: მოსამართლეთა საქმიანობის შეფასება, სასამართლო მედიაცია და არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულება, 2017, გვ. 118-130, <https://rm.coe.int/mosamartleta-saqmianobis-shefaseba-for-web/1680788227> [ბოლოს ნანახია 27.04.2023].

ბულად მონყვლად და უმნიფარ კატეგორიას, მა-
ლალი ხარისხის დაცვას ანიჭებს. ამდენად, (ზრდა-
სრულისგან განსხვავებული) არასრულწლოვნის/
ბავშვის უფლებების საყოველთაოდ აღიარება ჩვენი
საზოგადოების მუდმივი საზრუნავია. ეს სპეციფი-
კური უფლებები ადამიანის უფლებებისაგან გან-
სხვავებულ მიდგომასა და, ხშირად, განსხვავებულ
ინტერპრეტაციას საჭიროებენ. ამ თვალსაზრისით,
გასათვალისწინებელია მათი დაცვა არასრულწლო-
ვანთა/ბავშვთა მართლმსაჯულების განხორციელე-
ბის მთელი პროცესის განმავლობაში.

ბავშვის უფლებათა და არასრულწლოვანთა
მართლმსაჯულების კანონმდებლობის მიხედვით,
ბავშვის/არასრულწლოვნის მოსმენისა და აზრის
გათვალისწინების ვალდებულება აღიარებულია
სამართალწარმოების მთელ პროცესში, ნებისმიერი
დავის გადანყვეტისას. ეს არ ეხება მხოლოდ არა-
სრულწლოვანთა სისხლის სამართლის მართლმსა-
ჯულების პროცესს, არამედ მოიაზრებს სხვადა-
სხვა, მათ შორის, ადმინისტრაციულ სამართალდარ-
ღვევათა თუ სამოქალაქო სამართალწარმოებას და
საოჯახო დავებს.

გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტი ხელშემ-
კვრელი სახელმწიფოებისგან, მათ შორის, საქარ-
თველოსგან, მოითხოვს კონვენციის სრულ ინკორ-
პორაციას და წვერი სახელმწიფოებისათვის სავალ-
დებულოდ, ეროვნულ სასამართლოებში კონვენ-
ციის თითქმის ყველა მუხლის პირდაპირი გამოყე-
ნების აღიარებას. ეროვნული კანონმდებლობისა
და კონვენციის დებულებებს შორის წინააღმდეგო-
ბებისა და შეუსაბამობის დროს საქართველოს სა-
მართალწარმოების პრაქტიკით დადგენილია კონ-
ვენციის, როგორც საერთაშორისო დოკუმენტის,
სავალდებულოობა.

ამდენად, კონვენციით უზრუნველყოფილი უფ-
ლებების სასამართლოს წინაშე გამოყენების შე-
საძლებლობა და დარღვეული უფლების სასამარ-
თლოს გზით აღდგენის მოთხოვნა საქართველოს
არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კანონ-
მდებლობისა და ბავშვის უფლებათა კოდექსის სა-
ფუძველზე დამკვიდრებულია სასამართლო პრაქ-
ტიკითაც.

საქართველოში კონვენციის დებულებების რე-
ალურ ცხოვრებაში განსახორციელებლად გაეროს
ბავშვის უფლებათა კომიტეტის დასკვნებში მოცე-
მული მითითებები ქვეყნისთვის უმნიშვნელოვანე-
სია. გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტის მიერ

მომზადებულ დასკვნებში, ასევე, მეათე კომენტარ-
ში, ხაზგასმითაა აღნიშნული, რომ კანონთან კონ-
ფლიქტში მყოფი ყველა ბავშვი, რომელსაც არ შეს-
რულებია 18 წელი, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს
ბავშვის უფლებათა კონვენციის სტანდარტებითა
და ნორმებით გათვალისწინებული დაცვით, რაც
ასახული იქნა საქართველოს შიდა კანონმდებლო-
ბაში. ეს მნიშვნელოვანი მიღწევა ბავშვის უფლე-
ბა-მოვალეობების დასაცავად სწრაფად უნდა იქნეს
რეალიზებული პრაქტიკაში. ეს ყოველივე ბავშვებს
გაუჩინს აღქმას მათი პატივისა და ღირსების, მათი
აზრის მოსმენისა და, საბოლოოდ, მათი უფლებების
დაცვასთან დაკავშირებით.¹²

მნიშვნელოვანია „გაიდლაინები“, დამხმარე
სახელმძღვანელოები და სხვა ლიტერატურა, რო-
მელიც არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებისა
და ბავშვის უფლებათა კოდექსების დებულებებზე
სრულყოფილ კომენტარებს უნდა შეიცავდეს. უმ-
ნიშვნელოვანესია კანონმდებლობის ამოქმედები-
დან დღემდე დაგროვილი გამოცდილება, სასამარ-
თლო პრაქტიკა და საერთაშორისო სასამართლოს
გადაწყვეტილებანი, რომლებიც ბავშვის უფლებე-
ბის, მისი პატივისა და ღირსების დაცვის საქმეში
ეფექტურ საშუალებად აღიქმება არა მხოლოდ სა-
ქართველოში, არამედ კონვენციის ხელშემკვრელ
ყველა სახელმწიფოში. ამიტომ, ამ დოკუმენტებთან
მიმართებით ჩვენი ყურადღება, მათი პოპულარი-
ზაცია საზოგადოებაში, სახელმწიფოს მუდმივი
ზრუნვის საგანია.¹³

საქართველოს კანონმდებლობით არასრულ-
წლოვანთა მართლმსაჯულების განხორციელების
პროცესში ბავშვის/არასრულწლოვნის უფლებე-
ბის დაცვა და კონვენციისეული პრინციპების აღ-
სრულება დღეისათვის რეალობად იქცა. მოქმედი
ნორმები იძლევა შესაძლებლობას, არასრულწლო-
ვანთან ინდივიდუალური მიდგომის შესაბამისად,

¹² *კენჭაძე, ავთანდილ*, სამართლებრივი ნაწილი (კანონ-
მდებლობა პრობაციასთან მიმართებით), პუბლიკაციაში:
დანაშაულის პრევენციისა და პრობაციის საფუძვლები,
პრაქტიკული სახელმძღვანელო სპეციალისტებისა
და პროფესიული სწავლებისათვის, 2021, გვ. 210-211,
<https://digitallibrary.tsu.ge/book/2021/dec/books/aliashvili-danashauli-prevencia.pdf> [ბოლოს ნანახია 27.04.2023].

¹³ დანაშაულის პრევენციისა და პრობაციის საფუძვლები
პრაქტიკული სახელმძღვანელო სპეციალისტებისა და
პროფესიული სწავლებისათვის, 2021, გვ. 5, <https://digitallibrary.tsu.ge/book/2021/dec/books/aliashvili-danashauli-prevencia.pdf> [ბოლოს ნანახია 27.04.2023].

ყოველი გადაწყვეტილების მიღებისას, მისი ასაკის, განვითარების დონის, ცხოვრების, აღზრდის პირობების, განათლების, ჯანმრთელობის მდგომარეობისა და ოჯახური ვითარების გათვალისწინებით, არასრულწლოვნის ხასიათისა და ქცევის შესაძლებლობებზე დაკვირვებით, მიღებულ იქნეს სამართლიანი გადაწყვეტილებები. იურიდიულ ლიტერატურაში აღიარებულია, რომ ბავშვის ზოგიერთ უფლებას განსხვავებული მიდგომა და ინტერპრეტაცია სჭირდება. ბავშვის უფლებების ინტერპრეტაციის ორი ძირითადი პრინციპი: ბავშვის განვითარებადი შესაძლებლობები და ჭეშმარიტი ინტერესების პატივისცემის საჭიროება – ის სპეციფიკური მახასიათებლებია, რომლებიც ბავშვის უფლებებისადმი განსხვავებულ მიდგომას ეფუძნება. კონვენციით განსაზღვრული „ბავშვის“ დეფინიციის გვერდით მნიშვნელოვანია მე-3 მუხლით განსაზღვრული ისეთი პროცედურული წესი, როგორცაა ბავშვის ჭეშმარიტი „საუკეთესო ინტერესი“, რომელიც მართლმსაჯულების განხორციელების მთელი პროცესის განმავლობაში სასამართლოსთვის ამოსავალი წერტილია.

ბავშვის ჭეშმარიტი ინტერესის დაცვის გზები ეროვნულ კანონმდებლობასა და სამართალწარმოების პრაქტიკაში ჯერ კიდევ დასაზუსტებელი სამართლებრივი კონცეფციაა და ის ჩვენი ქვეყნის სამართლებრივ-პრაქტიკული გამოცდილების გაანალიზების გზითაც უნდა დაზუსტდეს.¹⁴

ქართულმა სასამართლო პრაქტიკამ ეს ცნება უნდა განავითაროს, როგორც არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კანონმდებლობის, ისე ბავშვის უფლებათა კოდექსის შესაბამისი დებულებების სწორი ინტერპრეტაციით მართლმსაჯულების პრაქტიკაში.

ქვეყნის კანონმდებლობით მონესრიგებულია არასრულწლოვნის საპროცესო უფლებები (ამკ-ის მე-15 მუხლი), რომელთა დაცვა სისხლის სამართლის სამართალწარმოების პროცესში (როგორც ბრალდებულის, ისევე, მსჯავრდებულის და გამართლებულის ან დაზარალებული არასრულწლოვნის

მიმართ) სამართლიანი სასამართლოს პრინციპის ერთ-ერთი მთავარი მდგენელია.

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების პრიორიტეტულობის პრინციპის დაცვით (ამკ-ის მე-11 მუხლი), კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესის გათვალისწინებით, დისკრიმინაციის აკრძალვა და თანაზომიერების დაცვა მართლმსაჯულების განხორციელების მთელი პროცესის განმავლობაში სავალდებულოა. მნიშვნელოვანია არასრულწლოვნის/ბავშვის უფასო იურიდიული მომსახურება, როცა ის გადახდისუუნაროა. არასრულწლოვანი/ბავშვი ასევე სარგებლობს ისეთი უფლებებით, როგორც არის მისი განვითარების შესატყვისი ფორმით ინფორმაციის მიღების უფლება, თარჯიმნის მომსახურების უფასოდ მიღება (საჭიროების შემთხვევაში), ასევე, კანონიერი წარმომადგენლის ან საპროცესო წარმომადგენლის თანხლებით სამართალწარმოების პროცესში მონაწილეობა. გათვალისწინებულია, ასევე, საკონსულტაციო დახმარების მიღების უფლება და სხვა, რაც საზოგადოებას აძლევს იმის რწმენას, რომ არასრულწლოვნის/ბავშვის მიმართ სამართალწარმოების პროცესი იქნება სამართლიანი, მისი საუკეთესო ინტერესების გათვალისწინებით.

IV. სპეციალიზებული სასამართლო ან/და მოსამართლე

არასრულწლოვანთა/ბავშვთა მართლმსაჯულების სფეროში, საერთო სასამართლოების სისტემაში განხორციელებულმა სპეციალიზაციამ ახალი აქტივობები მოითხოვა მოსამართლეთა და სასამართლოს აპარატის სწავლების/გადამზადების კუთხით. შესაბამისი ცოდნითა და ფსიქოლოგიური მიდგომებით აღჭურვილნი, ისინი მზად არიან უზრუნველყონ მართლმსაჯულების პროცესში ყველა უფლების დაცვა და კანონმდებლობით გათვალისწინებული პრინციპების რეალიზაცია არასრულწლოვნის/ბავშვის ინტერესის სასარგებლოდ.

ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს¹⁵ ზოგადი პოზიცია მოსამართლეთა, როგორც სამოსამართლეო ხელოვნების ექსპერტების, თაობაზე, უპირველესად უთითებს მათ სათანადო

¹⁴ იხ. *გაბრიჩიძე, ეკატერინე*, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კანონმდებლობა და მისი მოქმედების სფერო, პუბლიკაციაში: მოსამართლეთა საქმიანობის შეფასება, სასამართლო მედიაცია და არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულება, გვ. 119-120, <https://rm.coe.int/mo-samartleta-saqmianobis-shefaseba-for-web/1680788227> [ბოლოს ნანახია 27.04.2023].

¹⁵ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც CCJE.

ცოდნასა და გამოცდილებაზე, რათა მათ შეძლონ ფაქტებისა და კანონის (არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების, თუ ბავშვის უფლებების კოდექსების სახით) გაანალიზება, შეფასება და გადაწყვეტილების გამოტანა სამართლის სხვადასხვა დარგის (სისხლის, სამოქალაქო, ადმინისტრაციული და სხვ.) საქმეებზე.¹⁶

ამკ-ის მიღების შემდეგ, ევროპელი კოლეგების რეკომენდაციების შესაბამისად, საერთო სასამართლოების სისტემაში მოსამართლეთა სპეციალიზაცია განხორციელდა. 2012 წლის 5-6 ნოემბრის CCJE-ის N15 დასკვნა მოსამართლეთა სპეციალიზაციის შესახებ მიაწინებდა, რომ ევროპის ქვეყნებში სპეციალიზებული მოსამართლეები ან/და სპეციალიზებული სასამართლოები გავრცელებული პრაქტიკაა.¹⁷ ასეთი სპეციალიზაცია რეალობაა და იგი სხვადასხვა ფორმით არსებობს. მაგალითად, ზოგიერთ ქვეყანაში შექმნილია სპეციალისტთა პალატები არსებული სასამართლოების ბაზაზე, ან ცალკე იქმნება სპეციალიზებული სასამართლოები. ევროპის ბევრი სახელმწიფოსთვის სპეციალიზაციის მაგალითებად დასკვნაში არასრულწლოვანთა საქმეების სასამართლოებიც სახელდება. “სპეციალიზებული მოსამართლე” არის მოსამართლე, რომლის სპეციალიზაცია შემოიფარგლება კანონმდებლობის გარკვეული დარგებით (მაგ.: სისხლის სამართალი, საგადასახადო სამართალი, საოჯახო სამართალი, ეკონომიკური და ფინანსური სამართალი, ინტელექტუალური საკუთრების სამართალი, კონკურენციის სამართალი), ან ის მოსამართლე, რომელიც მუშაობს კონკრეტული ფაქტობრივი გარემოებების მქონე საქმეზე კონკრეტულ დარგში (მაგ.: სოციალური, ეკონომიკური ან საოჯახო სამართალი).¹⁸

¹⁶ CCJE-ის 2012 წლის 5-6 ნოემბრის დასკვნა N15, <https://rm.coe.int/ccje-opinion-2012-no-15-on-the-specialisation-of-judges/16809f0078> [ბოლოს ნანახია 16.06.2023].

¹⁷ CCJE-ის 2012 წლის 5-6 ნოემბრის დასკვნა N15, პარაგრაფი 4, <https://rm.coe.int/ccje-opinion-2012-no-15-on-the-specialisation-of-judges/16809f0078> [ბოლოს ნანახია 16.06.2023].

¹⁸ CCJE-ის 2012 წლის 5-6 ნოემბრის დასკვნა N15 მოსამართლეთა სპეციალიზაციის შესახებ, პარაგრაფი 6: ნაფიცი მსაჯულები, რომლებიც სისხლის სამართლის საქმეების განხილვის პროცესებში მონაწილეობენ არ მიეკუთვნებიან ზემოხსენებული „სპეციალიზებული მოსამართლეების“ განსაზღვრებას. ნაფიცი მსაჯულები არ მონაწილეობენ ყველა სისხლის სამართლის საქმის სა-

ამასთანავე, საერთო სასამართლოების სისტემაში ბავშვთა/არასრულწლოვანთა სპეციალიზებული სასამართლოების დამკვიდრების საჭიროება მისაღები აღმოჩნდა საქართველოსთვის, როგორც კონვენციის ხელშემკვერელი ქვეყნისათვის, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს ბავშვის/არასრულწლოვნის უფლება მართლმსაჯულებაზე და ბავშვმა ისარგებლოს ისეთი სისტემით, რომელიც არის ბავშვისთვის ხელმისაწვდომი, მისი ასაკის შესაბამისი, ბავშვისთვის ადვილად აღსაქმელი, სწრაფი, სამართლიანი, თანმიმდევრული, მის უფლებებსა და საჭიროებებზე მორგებული, ბავშვის ღირსებისა და პირადი ცხოვრების მიმართ პატივისცემის გამომხატველი.

გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ კონვენციასთან საქართველოს მიერთების შემდეგ – ბავშვის უფლებათა კოდექსის სახით ახალი კანონმდებლობის დამკვიდრებით, სამოქალაქო, ადმინისტრაციულ, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა და სისხლის სამართლის მართლმსაჯულებაში ადამიანის უფლებათა ევროპული პრეცედენტული სამართლის გაზიარებით – კომპლექსური გახდა იურიდიულ მეცნიერებაც. მოსამართლისთვის რთულია ყველა ამ დარგის დაუფლება იმ ფონზე, როდესაც საზოგადოების მოთხოვნა უფრო სპეციალიზებულ და ეფექტიან სასამართლოზე დღითიდღე იზრდება.

ამდენად, ამკ-ის ამოქმედების პერიოდისთვის (2016 წელი) მოსამართლეთა სპეციალიზაციის პირობებში უზრუნველყოფილ იქნა საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა უმრავლესობისათვის – ძირითადად, სისხლის სამართლისა და ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა საქმეების განმხილველი მოსამართლეებისათვის – აუცილებელი ცოდნის მიღება კონვენციასა და კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების ახალ კანონმდებლობაზე ინტენსიური ტრენინგებისა და პრაქტიკული სწავლების ფორმით. ბავშვის უფლებების საფუძვლიანი ცოდნა განაპირობებს მოსამართლის მიერ გამო-

სამართლო პროცესში. მათზე არ ვრცელდება ყველა ის კოდექსი და წესი, რომელიც ეხება საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა კორპუსის წევრებს; და ასევე, არ არიან სასამართლო იერარქიის ნაწილი და არ ექვემდებარებიან მის დისციპლინურ და ეთიკურ წესებს, <https://rm.coe.int/ccje-opinion-2012-no-15-on-the-specialisation-of-judges/16809f0078> [ბოლოს ნანახია 16.06.2023].

ტანილი გადაწყვეტილებების მაღალ ხარისხს, როგორც არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების, ისე ბავშვის უფლებათა კოდექსებით გათვალისწინებული უფლებების დაცვისათვის. შესაბამისად, სასამართლო პრაქტიკის განვითარებით, ნათლად ჩანს კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა სასამართლო საქმეების კონცენტრირება სპეციალიზებულ მოსამართლეთა ხელში, რაც უზრუნველყოფს სასამართლო გადაწყვეტილებების თანმიმდევრულობასა და მათ სამართლებრივ განჭვრეტადობას.

საერთო სასამართლოების სისტემაში სპეციალიზაცია დაეხმარა მოსამართლეებს არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების პროცესების ერთგვაროვანი სამართლებრივი მიდგომებისა და პრაქტიკის ჩამოყალიბებაში. მრავალრიცხოვანი საქმეების განხილვის შედეგად, უკეთესად გაანალიზდა სამართალწარმოების პროცესში არსებული რეალობა და გამოწვევები, როგორც ტექნიკურ, ისე სოციალურ თუ ეკონომიკურ დონეებზე და შესაბამისად, მიღებულ იქნა ისეთი გადაწყვეტილებები, რომლებიც არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კანონმდებლობისა და კონვენციის შესაბამისია.

საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სპეციალიზაციამ ბავშვის უფლებათა და არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებაში შესაძლებელი გახდა საქმისწარმოების გაუმჯობესება, რაც უაღრესად მნიშვნელოვანია სასამართლოთა გადატვირთულობისა და განსახილველ საქმეთა მუდმივად მზარდი რაოდენობის პირობებში.

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების განხორციელებისას საერთო სასამართლოების სპეციალიზებული მოსამართლეების მიერ ბავშვის ფუნდამენტური უფლებების დასაცავად დაგროვილი დიდი გამოცდილება გახდა ბავშვის უფლებათა კოდექსის ამოქმედების წინაპირობა. საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა სპეციალიზაციამ უზრუნველყო ბავშვის უფლებათა ცოდნის გამოყენება ასევე სამოქალაქო და ადმინისტრაციული სამართლის მიმართულებით.

კონვენციით აღიარებული ბავშვის უფლებების სრულფასოვნად რეალიზაციისათვის მიღებული ბავშვის უფლებათა კოდექსის განმარტებითი ბარათის¹⁹ თანახმად, კოდექსი მიზნად ისახავს ბავშვის

კეთილდღეობის მისაღწევად საქართველოში ერთიანი სახელმწიფოებრივი ხედვისა და სისტემური მიდგომის ჩამოყალიბებას. ბავშვის უფლებათა კოდექსის მე-5 მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, ბავშვს უფლება აქვს, მასთან დაკავშირებული ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღებისას უპირატესობა მიენიჭოს მის საუკეთესო ინტერესებს, რომლებიც ბავშვისთვის ინდივიდუალურად, ამ კოდექსის, საქართველოს კონსტიტუციის, კონვენციის, მისი დამატებითი ოქმებისა და საქართველოს სხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებების შესაბამისად განისაზღვრება. ბავშვის უფლებათა კოდექსის მე-19 მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, ბავშვს აქვს საკუთრებისა და მემკვიდრეობის უფლება, ხოლო მე-4 ნაწილის თანახმად, ბავშვის ქონების განკარგვა დასაშვებია ბავშვის საუკეთესო ინტერესების შესაბამისად, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

ბავშვის უფლებათა კოდექსის ამოქმედებამ არაერთ საკანონმდებლო აქტში გამოიწვია ცვლილების განხორციელება, მათ შორის, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში²⁰ შესული ცვლილებით დაწესდა სავალდებულო სასამართლო კონტროლი არასრულწლოვნის უძრავი ქონების გასხვისების პროცედურებზე. კერძოდ, სკ-ის 183-ე მუხლს დაემატა მე-2 ნაწილი, რომლის შესაბამისადაც, ბავშვის საკუთრებაში არსებული უძრავი ნივთის მისი მშობლის ან სხვა კანონიერი წარმომადგენლის მიერ განკარგვა დასაშვებია ბავშვის საუკეთესო ინტერესების შესაბამისად, სასამართლოს თანხმობის საფუძველზე. საგულისხმოა, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსსაც დაემატა ახალი ნორმა – 251¹-ე მუხლი, რომლის პირველი ნაწილი ადგენს, რომ არასრულწლოვნის უფლებებთან დაკავშირებულ საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებისას და დასაბუთებისას სასამართლო უპირატესობას ანიჭებს არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესებს.

ამდენად, საერთო სასამართლოებში სამოსამართლო სპეციალიზაციის საჭიროება კიდევ უფრო აშკარა გახდა ბავშვის უფლებათა კოდექსის ამოქმედებისათვის. CCJE მიაწინებებს, რომ როგორც საერთო, ისე სპეციალიზებული სასამართლოების მოსამართლეები უნდა იყვნენ სამოსამართლო

¹⁹ იხ. <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/214086?> [ბოლოს ნანახია 27.04.2023].

²⁰ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც სკ.

ხელოვნების ექსპერტები.²¹ მათ სამართლებრივი ცოდნისა და გამოცდილების გათვალისწინებით, ფაქტებისა და ბავშვის უფლებათა კოდექსის ნორმების გაანალიზებითა და შეფასებით უნდა შეძლონ გადაწყვეტილების გამოტანა.

მიუხედავად იმისა, რომ მოსამართლეთა სპეციალიზაცია დადებითად არის შეფასებული, მის ნაკლსა და საფრთხეებზე ყურადღებას CCJE-ც ამახვილებს და აღნიშნავს, რომ არ უნდა მოხდეს სპეციალიზებულ მოსამართლეთა გამოყოფა სამოსამართლო კორპუსიდან. ასევე, სპეციალიზებულ მოსამართლეებს არ უნდა გაუჩნდეთ ერთსა და იმავე საკითხებზე წარსულში გამოტანილი გადაწყვეტილებების განმეორების სურვილი.²² აღნიშნულმა, შესაძლოა, შეაფერხოს ბავშვის უფლებებზე ორიენტირებული და საზოგადოების საჭიროებებზე მორგებული გადაწყვეტილებების მიღება. ამასთანავე, არსებობს სპეციალიზებული მოსამართლეების იზოლირების საფრთხე და სამართლებრივი განჭვრეტადობის პრობლემა. გარდა ამისა, სპეციალიზებულმა მოსამართლეებმა, ისევე როგორც საერთო სასამართლოებმა, უნდა დააკმაყოფილონ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის მოთხოვნა დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობასთან დაკავშირებით. მათ უნდა გააჩნდეთ თანაბარი სტატუსი და უნდა მოქმედებდეს მოსამართლეთა ეთიკისა და დისციპლინური პასუხისმგებლობის ერთიანი წესები.

მოსამართლეთა მობილობა და მოქნილობა საკმარისი იქნება სპეციალიზაციის საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად. ამდენად, საჯარო სასწავლო დაწესებულების მიერ ორგანიზებული ტრენინგებით/სწავლებებით მოსამართლეთა სპეციალიზაციასა და ბავშვის/არასრულწლოვნის უფლებათა კანონმდებლობის სწავლების შესაძლებლობა ყველა მოსამართლისთვის ხელმისაწვდომი უნდა იყოს.

V. დასკვნა

კონვენციის 30 წლისთავი საქართველომ უკვე განხორციელებული და მომავალში განსახორციელებელი ღონისძიებების დაგეგმვით აღნიშნა. ვფიქრობ, რომ კონვენციის დებულებებით გათვალისწინებული ბავშვის უფლებების პრაქტიკული რეალიზაციის კუთხით მუშაობა უნდა გაგრძელდეს და განსაკუთრებული ყურადღება მთელი პროცესის განმავლობაში უნდა დაეთმოს არასრულწლოვნის/ბავშვის ღირსების დაცვას. აღნიშნულის განსახორციელებლად რიგი საერთაშორისო აქტების მთავარი დებულებების ქვეყნის ეროვნულ კანონმდებლობაში გათვალისწინება საქართველოს კვლავ მოუწევს. სრულყოფილი ეროვნული საკანონმდებლო ბაზა მოგვცემს შესაძლებლობას, ეფექტურად უზრუნველყვით ბავშვის/არასრულწლოვნის საკანონმდებლო გარანტიების დაცვა ქვეყნის მასშტაბით.

²¹ CCJE-ის 2012 წლის 5-6 ნოემბრის დასკვნა N15, პარაგრაფი 24, <https://rm.coe.int/ccje-opinion-2012-no-15-on-the-specialisation-of-judges/16809f0078> [ბოლოს ნანახია 16.06.2023].

²² CCJE)-ის 2012 წლის დასკვნა N15, პარაგრაფი 15, <https://rm.coe.int/ccje-opinion-2012-no-15-on-the-specialisation-of-judges/16809f0078> [ბოლოს ნანახია 16.06.2023].